

согласно которой учитываются факторы внешней и внутренней среды функционирования предприятия. Также предлагается отдельно определить содержание элементов комплекса для внешнего и для внутреннего маркетинга персонала, которые являются составляющими единого процесса и которые взаимодополняются в его составе.

Ключевые слова: комплекс маркетинга персонала, модель «7Р», маркетинг-микс, внешний маркетинг персонала, внутренний маркетинг персонала, брендинг работодателя.

Summary. The personnel marketing complex was suggested, its components' content was substantiated. While forming the complex it is advisable to use the "7P" model that takes into account factors of external and internal environment of an enterprise functioning. It is also suggested to determine the content of complex elements separately for external and for internal personnel marketing. These elements form a single process and supplement each other in its composition.

Keywords: personnel marketing complex, "7P" model, marketing-mix, external personnel marketing, internal personnel marketing, employer branding.

*Рецензент д.е.н., професор ХНАДУ Криворучко О.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 005.742:005.72

АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Котов А.М., к.е.н., доцент (ХНЕУ)

Стаття присвячена визначенню взаємозв'язків корпоративного управління та стану економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, корпоративне управління, корпоративні відносини.

Постановка проблеми. Проблеми економічної безпеки вітчизняних підприємств надзвичайно гостро постають у періоди зростання кризових явищ національної та світової економіки. Необхідність забезпечення позитивних результатів господарювання в умовах зростання конкуренції та мінливості зовнішнього оточення обумовлює важливість розробки захисних засобів у системі управління підприємства та моделі господарювання такої, що надає йому певний рівень економічної безпеки.

Однією з найпоширеніших форм колективної підприємницької діяльності є акціонерні товариства (АТ), які об'єднують широке коло учасників корпоративних відносин. Акціонерні товариства у порівнянні з іншими організаційними формами підприємницької діяльності, мають переваги, що полягають у нарощуванні капіталу шляхом емісії цінних паперів та їх розміщення на фондовому ринку і залученні на цій основі позикових коштів, не знижуючи фінансової стійкості. Але у процесі реалізації цих переваг може суттєво погіршитися стан економічної безпеки. Тому надзвичайно важливим та актуальним є орієнтація корпоративного управління на забезпечення економічної безпеки АТ.

Аналіз досліджень. Проблеми корпоративного управління розглядали у своїх працях Е. Абрамова, В. Гриньова, І. Гурков, В. Евтушевський, П. Забелін, Р. Капелюшников, Т. Кашаніна, Г. Козаченко, Д. Котц, Р. Коуз, Ю. Кочеврин, О. Краковський, К. Майер, Н. Мартыненко, Б. Мильнер, Г. Назарова, С. Нестор, Х. Окумура, А. Поважный, О. Попов, М. Райко, О. Уильямсон, М. Хессель [1, 2]. Результатами роботи цих авторів є глибоке дослідження сутності корпоративного управління та його особливостей у вітчизняних умовах господарювання.

Питання підвищення економічної безпеки підприємства досліджували А. Архипов, В. Барсуков, М. Бендиков, Б. Валуев, В. Василец, В. Голованов, А. Городецкий, В. Забродский, А. Иванов, Н. Капустин, Н. Кремлев, А. Крысин, Г. Лянной, Б. Михайлов, Е. Олейникова, А. Паламарчук, М. Сергеев, В. Федоров, А. Шаваев [3, 4]. Але у працях цих авторів недостатньо уваги приділено вивченню взаємозв'язків ефективності корпоративного управління та рівня економічної безпеки, як одного з найважливіших факторів стійкої господарської діяльності сучасного підприємства.

Основною метою цього дослідження є визначення характеру впливу корпоративного управління на рівень економічної безпеки підприємства. Така інформація необхідна для оцінки надійності системи управління та прогнозування можливих змін у економічному стані корпорації в наслідок зміни структури власності, рівня впливу учасників корпоративних відносин та характеру їхньої взаємодії.

Результати дослідження. Однією з основних особливостей, що виділяють АТ з інших організаційно-правових форм підприємств, є ширші можливості залучення ресурсів для формування капіталу в силу не обмеженої законом його величини і максимальної кількості акціонерів (для публічних АТ), а також найбільші можливості залучення позикових ресурсів. У той же час АТ відносяться до числа найскладніших організаційно-правових форм здійснення підприємницької діяльності. Дана форма передбачає розподіл корпоративних прав серед певної кількості акціонерів і зосередження функцій поточного управління підприємством у виконавчого органа (найманих керівників).

Більшість вітчизняних АТ створювалися шляхом приватизації державних підприємств і одержали морально й фізично зношені основні фонди та значний дефіцит високоліквідних оборотних коштів. Нераціональна система управління і відсутність ринково орієнтованої системи формування капіталу стали основними причинами погіршення фінансово-економічного стану АТ. Такий стан справ свідчить про низький рівень економічної безпеки підприємств що неодмінно пов'язано із ефективністю корпоративного управління.

У загальному розумінні економічна безпека підприємства – це стан його захищеності від негативних проявів зовнішніх та внутрішніх загроз, дестабілізуючих факторів, при якому забезпечується стійке функціонування, реалізація інтересів та цілей діяльності [3].

З точки зору корпоративної форми організації підприємницької діяльності доцільним є розгляд економічної безпеки підприємства виходячи з положень ресурсно-функціонального підходу. Відповідно до цього підходу оцінка економічної безпеки підприємства здійснюється разом із оцінкою стану використання корпоративних ресурсів (що також характеризує ефективність корпоративного управління) за спеціальними критеріями. В якості корпоративних ресурсів розглядаються фактори бізнесу, які власники та менеджери підприємства використовують для виконання цілей підприємства. Відповідно до цього підходу найбільш ефективне використання корпоративних ресурсів досягається шляхом запобігання загроз негативних впливів на економічну безпеку підприємства й досягнення наступних основних функціональних цілей економічної безпеки підприємства [4]:

забезпечення високої фінансової ефективності роботи підприємства;

забезпечення технологічної незалежності підприємства й досягнення високої конкурентоспроможності;

висока ефективність системи управління підприємства, оптимальність і ефективність його організаційної структури;

високий рівень кваліфікації персоналу підприємства;

високий рівень екологічності роботи підприємства;

якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства;

забезпечення захисту інформаційного середовища підприємства та досягнення високого рівня інформаційного забезпечення роботи служб;

забезпечення безпеки персоналу підприємства, його капіталу, майна та комерційних інтересів.

В. Гриньова й О. Попов, узагальнивши існуючі підходи до поняття «корпоративне управління», визначили його, як процес формування і реалізації вищими органами АТ управлінських дій, що відбивають баланс інтересів учасників корпоративних відносин щодо залучення і використання акціонерного капіталу для забезпечення максимально можливого прибутку від усіх видів діяльності АТ у рамках діючого законодавства. При цьому до найважливіших функцій системи корпоративного управління відноситься чітке визначення і найбільш повне забезпечення прав учасників корпоративних відносин, що виникають при здійсненні різного роду інвестицій у діяльність акціонерного товариства [1, с.300]. Належне виконання представлених функцій дозволить створити сприятливий клімат усередині корпорації шляхом досягнення балансу інтересів учасників корпоративних відносин. Це сприятиме своєчасному залученню необхідних ресурсів для формування капіталу, забезпечить планомірний економічний розвиток АТ і достатній для стійкого функціонування рівень економічної безпеки.

Особливості акціонерної форми господарювання разом із зазначеними перевагами включають також і певні недоліки, які можуть суттєво погіршувати стан економічної безпеки підприємства. Так перевага з додаткового залучення капіталу шляхом емісії акцій може привести до зміни структури власності та корпоративного контролю із усіма можливими наслідками, розмежування прав власності та прав управління також викликає ризик завищення дискреційних витрат та прийняття управлінських рішень, які суперечать інтересам корпорації. У таблиці 1 представлені напрямки, за якими простежується взаємозв'язок корпоративного управління та економічної безпеки та визначені особливості взаємозв'язків за цим напрямками.

Таблиця 1

Корпоративні особливості і їхній вплив на економічну безпеку акціонерного товариства

| Сфери корпоративної взаємодії | Особливості корпоративної організації | Переваги корпоративної організації | Вплив на економічну безпеку АТ | Недоліки корпоративної організації | Вплив на економічну безпеку АТ | |
|-------------------------------|--|--|---|--|--|---|
| Правова | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |
| | Поділ функцій власності і контролю | Можливість залучення кваліфікованих фахівців для управління АТ | Можливість залучення зобов'язань акціонерів перед третіми особами | Вибір раціональних способів формування капіталу АТ | Необхідність додаткового забезпечення прав і інтересів акціонерів | Зменшення надходжень ресурсів через недовіру керівництву АТ |
| | Господарська самостійність і необмежений термін існування АТ | Незалежність АТ від зобов'язань акціонерів перед третіми особами | Обмеження підприємницького ризику акціонерів | Обмеження фінансових ризиків при інвестуванні | Загроза зневаги інтересів учасників корпоративних відносин | Зниження мотивації до інвестування |
| | Обмеження відповідальності акціонерів по зобов'язаннях АТ | Обмеження підприємницького ризику акціонерів | Об'єднання індивідуальних можливостей учасників | Підвищення зацікавленості в придбанні корпоративних цінних паперів | Загроза зловживань у виробничій та фінансовій діяльності | Небезпека утрати внеску через можливі санкції |
| | Відсутність обмежень на величину капіталу і масштабів діяльності | Об'єднання індивідуальних можливостей учасників | Можливість контролю меншоритарних акціонерів над керівництвом АТ | Своєчасна акумуляція ресурсів у необхідній кількості | Загроза монополізації ринку та застосування антимонопольного регулювання | Зниження інвестиційної привабливості АТ |
| | Вільний рух корпоративних прав | Можливість контролю меншоритарних акціонерів над керівництвом АТ | Можливість перешкоджати неефективному збільшенню капіталу АТ | Можливість перешкоджати неефективному збільшенню капіталу АТ | Небезпека ворожого поглинання та необхідність витрат на його запобігання | Зменшення фонду нерозподіленого прибутку |
| | Особливі умови для привілейованих акцій | Гарантія дивідендів | Зацікавленість у придбанні акцій | Відсутність можливостей брати участь у керуванні | Небезпека неповного розміщення | |
| | Виділення частки учасника тільки у випадку ліквідації АТ або за рішенням зборів акціонерів | Необмежений термін використання акціонерного капіталу | Відсутність зобов'язань по поверненню основної суми внеску | Складність повернення вкладених коштів акціонерів | Необхідність підтримки інвестиційної привабливості акцій | |

Продовження табл. 1

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |
|--------------------------|---|--|---|--|--|
| Організаційно-економічна | Дорога і тривала процедура реєстрації АТ | Дотримання прав і інтересів учасників у процесі створення АТ | Відсутність перешкод при формуванні первісного капіталу | Прямі та непрямі витрати в процесі проходження бюрократичних процедур | Потреба в початкових ресурсах для організації АТ |
| | Можливість швидкого залучення значної кількості фінансових ресурсів | Можливість синергійного використання капіталу великої кількості індивідуальних інвесторів | Підвищення захищеності в інвестуванні через можливість збільшення прибутковості власного капіталу | Небезпека залучення зайвих фінансових ресурсів і неефективного використання акціонерного капіталу | Зменшення фонду нерозподіленого прибутку |
| | Можливість використання ефекту масштабу виробництва | Прискорення росту обсягів і ефективності виробництва | Можливість прискореного росту капіталу | Збільшення ризику господарської діяльності в нестабільних умовах господарювання | Зниження інвестиційної привабливості АТ |
| Соціально-психологічна | Сполучення інтересів значної кількості учасників корпоративних відносин | Загальна цілеспрямованість при збігу інтересів учасників | Інтерювання приватних капіталів у єдиний процес для досягнення загальних цілей | Дестабілізація діяльності АТ при розбіжності інтересів учасників | Зниження ефективності використання капіталу |
| | Імовірність виникнення корпоративних конфліктів | Вироблення правил і норм корпоративної взаємодії, що усувають корпоративні конфлікти в майбутньому | Стабілізація корпоративних відносин, що підвищує інвестиційну привабливість АТ | Конфлікт між всіма учасниками корпоративних відносин із приводу розподілу результатів діяльності АТ | Зменшення фонду нерозподіленого прибутку |
| | Вплив корпоративної культури на організацію корпоративної взаємодії | Підвищення ефективності корпоративної взаємодії | Формування інтелектуального (структурного) капіталу | Підвищення інертності корпоративних відносин і високий рівень безконтрольності в розвитку корпоративної культури | Неприйняття нових методів формування капіталу |

Висновки. Таким чином, головним завданням корпоративного управління в сфері економічної безпеки є визначення такої моделі розвитку підприємства в сукупності з моделлю формування капіталу, що забезпечила б досягнення компромісу між учасниками корпоративних відносин у питаннях рівня виплати дивідендів, рівня ринкової вартості акцій, рівня ризику господарської діяльності і рівня витрат на соціальні й екологічні цілі. При цьому досягнення такого компромісу не завжди буде сприяти забезпеченню максимально можливого економічного ефекту. Однак стабільність корпоративних відносин дозволить істотно підвищити ефективність корпоративної взаємодії, зменшити імовірність витрат, викликаних розбіжністю і протистоянням учасників корпорації і, отже, посилити економічну безпеку підприємства.

В умовах ринкового реформування економіки корпоративне управління ускладнюється через відсутність ефективного власника в корпораціях, ефективної системи контролю над діями вищого керівництва, умінь, навичок і традицій корпоративного управління; через борговий тягар і обмежену інформацію про діяльність корпорацій [2]. Для подолання зазначених перешкод необхідне удосконалення системи корпоративного управління шляхом інтеграції до неї функцій економічної безпеки підприємства, які дають можливість найповнішого

використання переваг корпоративної форми організації та мінімізації внутрішніх і зовнішніх загроз.

Подальшим розвитком у цьому напрямку дослідження є розбудова системи показників на основі описаних зв'язків для кількісної оцінки взаємного впливу ефективності корпоративного управління та економічної безпеки підприємства, що дозволить більш точно визначати резерви розвитку корпоративного управління на кожному окремому підприємстві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гриньова В.М. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні / Гриньова В.М., Попов О.Є. – Х. : ХДЕУ, 2003. – 324 с.
2. Євтушевський В.А. Основи корпоративного управління: навч. посіб. / Євтушевський В.А. – К. : Знання-Прес, 2002. – 317 с.
3. Лянной Г. Экономическая безопасность предприятия. – Режим доступа до докум.: http://www.bos.dn.ua/view_article.php?id_article=27
4. Основы экономической безопасности. (Государство, регион, предприятие, личность) / Под. ред. Е.А. Олейникова. – М. : ЗАО «Бизнес-школа «Интел-синтез», 1997. – 288 с.

Аннотация. Статья посвящена определению взаимосвязей корпоративного управления и состояния экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность, корпоративное управление, корпоративные отношения.

Summary. The article is devoted to determination intercommunications of corporate management and state of economic security of enterprise.

Keywords: economic security, corporate management, corporate relations.

*Рецензент д.е.н., професор ХНЕУ Отенко И.П.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Сухорукова Т.Г.*

УДК 658.114:657.05

РОЛЬ ЦЕНТРОВ ВНУТРЕННИХ КАПИТАЛЬНЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В УПРАВЛЕНИИ ОСНОВНЫМИ СРЕДСТВАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Ордашевская И.В., к.э.н. (ДИЖТ)

У статті теоретично обґрунтовано роль центрів внутрішніх капітальних інвестицій в управлінні основними засобами підприємства. Розглянута та оперативна інформація, яку може бути використано для прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: центри відповідальності, центри інвестицій, центри внутрішніх капітальних інвестицій.